

OKRAJNI LJUDSKI ODBOR

POROČILO O DELU SVETA ZA OBRT ZA LETO 1956

(Nadaljevanje)

Izenačenost plačilnega sistema z industrijo je pri obrtnih podjetjih, ki niso pavšalirana, imela za posledico občutno fluktuacijo delovne sile. Zmanjšanje sklada za samostojno razpolaganje napram letu 1955 je onemogočilo obrtnim podjetjem investicije iz lastnih sredstev, nepravilna politika nekaterih občinskih ljudskih odborov pri določanju družbenih dajatev pavšaliranim podjetjem pa je negativno vplivala na iniciativnost in prizadevnost delovnih kolektivov.

Pavšaliranje obrtnih delavnic in obrtnih podjetij

Po korekturah, ki so jih v II. polletju izvršili občinski ljudski odbori, je bilo v letu 1956 vseh pavšaliranih obrtnih delavnic in podjetij 232. Tako se je število teh delavnic v letu 1956 v primerjavi z letom 1955 povečalo za 8.

Analiza razvoja obrtne dejavnosti v letu 1955 je pokazala, da je pavšaliranje obrtnih delavnic in podjetij ugodno vplivalo na nadaljnji razvoj. V letu 1955, ko se je pavšal povečal (napram letu 1954) za 25%, so pavšalirana podjetja dosegla za 45% večji dohodek in 45% večjo lastno udeležbo na dohodku pri 12-odstotnem povečanju delovne sile. V letu 1956 pa naj bi se po določitih Okrajnega družbenega plana pavšalne dajatve povečale za 24%, medtem ko je bil predviden porast delovne sile za 54%. Višja odmera pavšalnih dajatev pa je bila določena zaradi tega, ker je analiza realizacije dohodka iz leta 1955 pokazala, da so bili pavšali pri posameznih obrtnih podjetjih in delavnicah neenakomerno določeni in da so si zato nekatera istovrstna podjetja lahko ustvarila znatna lastna sredstva.

Pri določanju pavšalnih obveznosti v letu 1956, so nekateri občinski odbori določili pavšalne obveznosti v višini predpisanih za leto 1955, upoštevajoč eventualno povečanje proizvodnje zaradi novih investicij v letu 1955, ali povečanja delovne sile. Nekateri občinski ljudski odbori pa so se pri odmeri držali kvot, oziroma povprečja, ki ga je predvideval okrajni družbeni plan. Tak način določanja pavšalnih obveznosti pa je seveda šel mimo zmogljivosti posameznih obrtnih podjetij in delavnic, zlasti še z ozirom na spremenjeno investicijsko politiko. Posledica se je pokazala predvsem pri manjših in uslužnostnih obrtnih delavnicah, ki so bile bolj obremenjene od onih, ki se ukvarjajo celo s serijsko proizvodnjo. Tak neenak položaj delavnic in podjetij je sprožil upravičenost pritožbe proti odmeri pavšalnih da-

jatev po občinskih ljudskih odborih ter tudi zahtevke po njihovi reviziji. Kriterij posameznih občinskih ljudskih odborov za odmere pavšalov je bil namreč zelo različen, saj je znašal pavšal za enega zaposlenega v podjetjih in delavni-

cah iste stroke (n. pr. v pleskarski in soboslikarski stroki) od 12.500 do 128.800 din.

S tako politiko občinskih ljudskih odborov so nastala nesorazmerja, kar nam pokaže naslednja primerjava:

	1954	1955	1956
1. letoletni dohodek indeks	1.205.781	1.750.372	1.838.767
2. delež podjetja na dohodku indeks	353.788	515.439	459.237
3. pavšal indeks	90.274	112.849	135.228
	100	125	149

Gornji podatki kažejo, da je povečanje pavšalnih dajatev v letu 1956 za 24% povzročilo, da se je znižal delež pavšaliranih podjetij napram letu 1955 za 15%, čeprav se je celotni dohodek povečal za 7%.

Proti določbam o odmeri pavšalnih dajatev se je pritožilo 60 ali 26 odstotkov pavšaliranih obrtnih delavnic in podjetij. Svet za obrt je predlagal Svetu za družbeni plan in finance, da ugodno reši 44 pritožb, zavrne pa 16 pritožb.

Rezultat take odmere pavšalnih dajatev po rešitvi pritožb in še naknadnem znižanju teh dajatev po občinskih ljudskih odborih je bil, da so se odmerjene pavšalne dajatve znižale od 159.652.700 dinarjev na 126.133.420 din, to je za 13.519.280 dinarjev.

Da bi se pospešil razvoj mreže družbenih obrtnih delavnic je Svet za obrt priporočil občinskim ljudskim odborom, da pavšalirajo vse uslužnostne obrtne delavnice, ne glede na število zaposlenih. Pavšalna odmera družbenih dajatev bi morala biti najmanj toliko stimulativna, da bi v vsakem primeru zagotovila kolektivom teh delavnic poleg plač po tarifnem pravilniku vsaj še eno plačo.

Investicijska politika

Pri sprovajanju politike za nadaljnji razvoj obrtništvu, je Svet razpoložljiva sredstva za potrebe obrti namenil predvsem za izpopolnitev in razširitev mreže obstoječih obrtnih podjetij in delavnic ter za ustanovitev novih, predvsem uslužnostnih, s posebnim ozirom na potrebe vzdrževanja stanovanjskega sklada in za kritja gospodinjstskih potreb ter pri tem upošteval tudi predloge občinskih ljudskih odborov.

Iz razpoložljivih sredstev v višini 160 milijonov dinarjev je Svet odobril kredite 23 obrtnim podjetjem in opremo servisne delavnice podjetja »Avtotehna« v višini 75.934.970 dinarjev, dotacijo v višini 5.198.000 dinarjev, in sicer za opremo graver-ske in zlatarske delavnice, šole za umetno obrt 2.398.000 din in Zavodu

za napredek gospodinjstva za opremo delavnice za izdelavo otroške konfekcije 2.000.000 din in Okrajni obrtni zbornici 800.000 din za obrtno razstavo v letu 1956. Za garancijske pogoje obrtnim gospodarskim organizacijam je odobril 6.538.000 din. Iz razpoložljivih sredstev OLO je bilo za neposredne potrebe obrtništvu potrošeno skupaj 97.670.970 dinarjev.

Da bi Svet pomagal reševati stanje glede potreb po lokalih zlasti na področju občine Ljubljane-Center, kjer je to stanje najbolj kritično, je Svet odobril iz okrajnih sredstev za potrebe obrti tudi znesek 30 milijonov dinarjev za preureditev Starega trga, kjer bi lahko preuredili večje število lokalov za potrebe obrti. Prav tako je Svet za obrt na pobudo republiške Obrtne zbornice, da zgradi v Ljubljani novo vajensko šolo z internatom, katero bo lahko posečalo 1350 vajencev, sklenil odobriti tej zbornici v letu 1957 kredit v višini 25 milijonov dinarjev. Istočasno je Svet priporočil občinskim ljudskim odborom na območju mesta Ljubljane, da odobre iz svojih sredstev kredit za iste namene skupno v višini 30 milijonov dinarjev. Skupaj je Svet odobril iz razpoložljivih sredstev 152.670.970 dinarjev. Preostali znesek je bil odobren kotčasno posojilo neobrtnim gospodarskim organizacijam.

Iz občinskih namenskih skladov za pospeševanje obrti, v katere se je v letu 1956 nateklo 347.526.357 din, je bilo po podatkih občinskih ljudskih odborov odobrenih kreditov 40 obrtnim gospodarskim organizacijam v višini 75.644.393 din, to je komaj 21% od vseh razpoložljivih sredstev.

V celoti je bilo za neposredne potrebe obrtništvu odobreno 173 milijonov dinarjev.

Od tega za:

	din
gradbeno stroko	4.129.454
lesno stroko	16.674.669
kovinsko stroko	64.847.402
življsko stroko	11.856.502
elektro ind. stroko	3.300.000

kemijsko stroko	9.346.000
krojaško stroko	14.120.000
čevljsko stroko	3.256.000
ostalim strokam	44.900.000

Trošenje občinskih skladov, namenjenih za pospeševanje obrtništvu, je bilo slabo brez dvoma tudi zaradi tega, ker večina občinskih ljudskih odborov še danes ne razpolaga s pregledi oziroma analizami obrtništvu, dasi je Svet poslal tako priporočilo vsem občinskim ljudskim odborom, prav tako pa je to nalogo nakazoval tudi okrajni družbeni plan.

Okolnost, da so nekatere, zlasti manjše obrtne delavnice finančno tako šibke, da bi ne bile sposobne odplačevanja anuitet, pa je prav tako vplivala na nezainteresiranost po teh kreditih, in to prav tam, kjer bi zaradi iztrošenosti osnovnih sredstev bile najbolj nujne.

Da bi bili pogoji za najetje investicijskih kreditov čim ugodnejši in da bi sredstva, s katerimi razpolagajo občinski ljudski odbori dosegla svoj namen, to je, da se ohranijo že obstoječe obrtne delavnice in podjetja in ustanovijo tudi nove, je bil Svet mnenja, da bi občinski ljudski odbori morali nuditi tem delavnicam kredite po čim ugodnejših pogojih. Pri najemanju kreditov naj bi obrtna podjetja in delavnice predlagale v revizijo in potrditev investicijske programe v enostavnejši obliki, iz katerih naj bi bila predvsem razvidna rentabilnost investicij, ostale predpisane elemente programa pa naj bi opustili, če niso odločilni za presojo o umestnosti investicij.

Za presojo o ekonomičnosti investicij v obrtništvu je OLO na predlog Sveta imenoval komisijo za revizijo investicijskih programov za obrtniško dejavnost. Komisija je imela 7 sej in je revidirala 23 investicijskih programov. Od tega jih je predložila v potrditev Svetu 17 primerov, 6 primerov pa je zavrnila oziroma vrnila v dopolnitev. Sorazmerno majhno število predloženih investicijskih programov daje slutiti, da so se izvajale investicije v obrtništvu tudi brez potrjenih investicijskih programov. Iz poročil o črpanju splošnih investicijskih skladov občinskih ljudskih odborov je namreč zaslediti, da so občinski ljudski odbori odobrvali obrtnim gospodarskim organizacijam investicijske kredite, ne da bi jih vezali na predložitev potrjenih investicijskih programov. Tak način trošenja družbenih sredstev bi morali preprečiti bančni zavodi.

Problem nagrajevanja v obrtništvu

Svet za obrt je pri ugotavljanju vzrokov, ki zavirajo razvoj obrtnih delavnic družbenega sektorja ugotovil, da zavira razvoj obrti nestimulativno nagrajevanje obrtnih delavcev.

Dejstvo, da so bile plače delavcev v obrtništvu zaradi ročne in kvalitativne obrtne proizvodnje vedno višje od industrijskih delavcev in da so sedaj plače visoko kvalificiranih delavcev v obrtništvu nižje od visoko kvalificiranih delavcev v

industriji, saj so znašale v letu 1956 povprečne plače visoko kvalificiranega delavstva v industriji 68,94 din, v obrtništvu pa 57,83 din kaže, da nagrajevanje v obrtništvu ni urejeno. Se posebej pa je pereče stanje upravnikov obrtnih delavnic in podjetij, ki kot vodilno oseboje ni upravičeno do plač za nadurno delo, dasiravno so zaposleni neposredno v proizvodnji in je narava njihovega dela taka, da morajo opravljati nadurno delo.

To neurejeno nagrajevanje v obrtništvu ima nujno za posledico, da se visoko kvalificiran obrtniški kader raje zaposluje v industriji. Temu sporedno bi bilo nujno izvesti tudi korekture nagrad vajencev, ker dosedanje nagrade, predvsem starejšim vajencem, ne ustrezajo njihovem vloženemu trudu v obrtni proizvodnji ozir. izvršenih uslug.

Vajenstvo

V raznih obrtnih strokah se je v letu 1956 izučevalo po nepopolnih podatkih 3124 vajencev. Od tega števila se uči v družbenih obrtnih delavnicah okrog 1105, v zasebnih obratih in delavnicah pa nekaj nad 2000 vajencev.

Problem vajenskega kadra obostaja predvsem v vzdrževanju in šolanju vajencev. Višina vajenskih nagrad je za vse stroke enaka, praksa pa sili obrtna podjetja in zasebne obrtne mojstre, da jim sicer priznavajo v posrednih primerih višje nagrade, vendar te razlike ne morejo vkalkulirati med materialne stroške. Tudi to predstavlja resno oviro za večji dotok vajenskega kadra v obrtne delavnice, predvsem v one, kjer je učenje in delo vezano na težje pogoje.

Obstoječe vajenske šole še ne nudijo vajencem tistega potrebne pounka, predvsem praktičnega, ki bi moralo služiti kot dopolnilo v delavnici. Te hibe se kažejo predvsem v pomanjkanju učilnic, učnih pripomočkov in učnega osebja, predvsem pa za one stroke, ki se v novjšem času povsem na novo uvajajo. Zato je Svet, kot je že omenjeno, tudi materialno podprl težnjo republiške obrtne zbornice, da zgradi v Ljubljani novo vajensko šolo večjega obsega.

Ostalo delo sveta

Da bi se uredilo vprašanje okolišev po načelih novega komunalnega sistema ter dimnikarskih tarif, je Svet izdal priporočilo občinskim ljudskim odborom, da pristopijo k reviziji dimnikarskih okolišev, tako, da dimnikarski okolišji ne bi v bodoče več posegali v območje drugih občin. Glede na izrazito komunalni značaj dimnikarske službe, naj bi občinski ljudski odbori skušali ustanovljati dimnikarska podjetja, do ustanovitve takih pa naj bi občinski ljudski odbori dimnikarskim mojstrom dovoljevali opravljanje dimnikarskih uslug samo v enem dimnikarskem okolišu, ki bi po obsežnosti lahko zaposlil mojstra z vajencem.

Vzporedno s tem priporočilom je Svet za obrt predlagal OLO Ljubljana, da priporoči občinskim ljudskim odborom tudi sprejem novega cenika za dimnikarske uslugе. Te cenike so občinski ljudski odbori tudi sprejeli.

Svet za obrt je ponovno razpravljal o vprašanju statuta 21 državnih mojstrov ter njihovih obrtnih obratov. Pri tem je Svet ugotovil, da so državni obrtni mojstri odigrali pomembno družbeno politično vlogo zlasti v dobi ustanavljanja družbenih obrtnih delavnic, dalje da je bi-

la prilagoditev teh delavnic z določilom Uredbe o ustanavljanju obrtnih delavnic in obrtnih podjetij izvršena z izvolitvijo organov delavskega upravljanja, sprejemanjem pravil delavnic in tarifnih pravilnikov ter zavzel stališče, naj bi sedanji obrati državnih mojstrov nosili firmo, iz katere bo razviden družbeni značaj obrata in pod katerim vodstvom se obrat nahaja. Občinski ljudski odbori naj izvedejo razpis mesta upravnika v takem obratu le v slučaju, kjer državni obrtni mojstri zavirajo razmah svoje delavnice. V zvezi s priznanjem pokojninskega staža pa je bil Svet mnenja, da spada zadeva v pristojnost republiških organov, na kar je tudi opozoril.

Na svojih sejah je Svet obravnaval še 20 vlog za sprejem poroštenih izjav, 43 vlog za odobritev kreditov, rešil 25 pritožb zoper odločbe občinskih ljudskih odborov v zadevah obrtnih dovoljenj, od tega jih je 18 zavrnil, ugodno pa rešil 7 primerov, dalje 3 prošnje za dovoljenje obratovanja žag veneciank, v 10 primerih pa predlagal spre-

membo planskih instrumentov poedinih obrtnih gospodarskih organizacij.

Pri svojem delu si je Svet prizadeval, da je bilo njegovo odločanje v zadevah upravnega postopka v skladu z zakonitimi predpisi.

Pri svojem delu je Svet ugotavljal, da je koordinacija dela z ostalimi sveti s področja gospodarstva, predvsem s Svetom za družbeni plan in finance nujna. Pomanjkaj te koordinacije je imelo za posledico, da se sklepi Sveta kot strokovnega sveta niso mogli izvajati, ker je Svet za družbeni plan in finance reševal probleme predvsem iz vidika celotnega finančnega gospodarstva okraja ter zavzel do predlogov sveta za obrt včasih tudi negativno stališče. Da bi se odpravila taka nesoglasja, je Svet za družbeni plan in finance povabil na sejo svojega sveta zastopnike Sveta za obrt vedno, kadar je razpravljal o zadevah, ki jih je predložil v odločanje Svet za obrt iz svojega področja.

Svet bo moral v bodočem delu predvsem skrbeti za nadaljnje raz-

vijanje in širjenje obrtnih podjetij in delavnic ter v zvezi s tem zlasti skrbeti, da se bodo vsa razpoložljiva sredstva za potrebe obrti v celoti ekonomično uporabljala. Občinski ljudski odbori pa bodo morali tako pristopiti k analizi stanja o obrtništvu na svojem področju, kjer takšne analize še niso bile izvršene ter poskrbeti, da bodo obrtna podjetja pravočasno pripravila investicijske programe. Pri določanju planskih instrumentov za leto 1957, zlasti pri določanju družbenih obveznosti morajo pavšalne obveznosti zagotoviti pavšaliranim obrtnim delavnicam oziroma njihovim kolektivom primerno stimulacijo. Zaradi povečanja obrtnih kapacitet, predvsem uslug, občinski ljudski odbori ne smejo zavirati razvoja delavnic, ki jih ustanavljajo zasebni obrtniki.

Svet bo moral v bodočem letu posebej voditi račun, kako izvajati pravilno investicijsko politiko s posebnim ozirom na potrebe podjetij in v tistih občinah, ki ne razpolagajo s potrebnimi namembnimi sredstvi.

POROČILO O DELU SVETA ZA INDUSTRIJO V LETU 1956

tobačne industrije	1
filmske industrije	2
Na področju gradbene dejavnosti je poslovalo v okraju 25 podjetij, in to:	
podjetij za projektiranje	9
gradbenih podjetij	12
montažna podjetja	4
Na področju prometa pa (razen železniških transportnih podjetij) skupno 16 podjetij, in sicer:	
železniških namenskih podjetij	5
podjetij javnega cestnega prometa	10
podjetje za postavljanje, rekonstrukcijo in vzdrževanje TT kablov	1
Kot komunalna podjetja pa so v letu 1956 poslovala:	

Električna cestna železnica v Ljubljani
Mestna plinarna, Ljubljana
31 pekarn
11 kinematografov ter Elektrarna, Šmarca in Gospodinjki biro v Ljubljani.
Na sejah je Svet reševal in obravnaval predvsem naslednje zadeve:

Stroka	Indeks	
	Realiz. 1956 Realiz. 1955	Realiz. 1956 Plan 1956
111 proizvodnja električne energije	86	95
115 barvasta metalurgija	105	102
116 proizvodnja in predelava nekovin	112	99
117 kovinska industrija	111	101
119 elektroindustrija	110	85
120 kemična industrija	104	101
121 industrija gradbenega materiala	102	101
122 lesna industrija	109	91
123 papirna industrija	104	106
124 tekstilna industrija	102	88
125 usnjarska in obutvena industrija	109	100
127 živilska industrija	106	105
128 grafična industrija	105	106
129 tobačna industrija	104	109
103 filmska industrija	74	58
industrija skupaj	107	98

Skupna vrednost količinske proizvodnje je v letu 1956 znašala v 000 69.084.665 din, ali 3.826.367 din več kot v letu 1955.

Količinska proizvodnja je bila za 2% nižja, kot je bilo predvideno po planu, v primerjavi z letom 1955 pa je porasla za 7%. Objektivni

I. Izpolnjevanje obveznosti po družbenem planu 1956

Svet je spremljal izpolnjevanje družbenega plana in je v zvezi s tem ob polletni realizaciji obširneje analiziral razvoj količinske proizvodnje in storitev, delovne sile ter celotnega dohodka in njegovo razdelitve za vse delavnosti, ki spadajo v področje Sveta. Obravnavala je problematiko podjetij, posebno v primerih, ko so nastale težave zaradi sprememb in preorientacij v naši ekonomski politiki. Predlagala je ekonomske ukrepe, dajal priporočila za izboljšanje proizvodnje in za odpravljanje motenj v blagovnem prometu.

Po podatkih Zavoda za planiranje OLO so bili v letu 1956 doseženi naslednji rezultati:

1. Industrija

Količinska proizvodnja:

Družbeni plan okraja Ljubljana za leto 1956 je predvideval, da se bo obseg industrijske proizvodnje v primerjavi z letom 1955 povečal za 9%. Dejansko povečanje fizičnega obsega proizvodnje v letu 1956 v primerjavi z letom 1955 in planom za leto 1956 pa je naslednje:

vzroki za tako stanje so v pomanjkanju elektroenergije v začetku leta in v spremembah proizvodnih programov nekaterih podjetij, kot posledice preorientacije v ekonomski politiki. Poleg tega pa so na proizvodnjo seveda vplivale tudi številne subjektivne slabosti. V ne-

majhni meri je na proizvodnjo negativno vplivala tudi destimulativnost sedanjega plačnega sistema.

Primerjava realizacije s proizvodnim planom po posameznih strokah pa pokaže, da je bil plan dosežen in celo presežen v barvasti metalurgiji, v kovinski industriji, kemični industriji in industriji gradbenega materiala, v papirni, usnjarski, živilski, grafični in tobačni industriji.

V stroki proizvodnja električne energije plan ni bil dosežen, ker je bila zaradi zmanjšanja investicijskih sredstev omejena elektrifikacija podeželja, ki jo opravlja in planira v tej stroki podjetje »Elektro Ljubljana«.

V proizvodnji in predelavi nekovin plana ni dosegla Tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov — TOS, ker ni pravočasno prejela uvoznih surovin in zaradi zastoja prodaje nekaterih proizvodov.

Kovinska industrija spada sicer med tiste stroke, ki so dosegle, oziroma celo presegle planirano proizvodnjo, kljub temu pa moramo ugotoviti, da prav v tej stroki precej podjetij ni izpolnilo plana. Spremembe v investicijski politiki, ki so zahtevale preusmeritev proizvodnje, so nedvomno najbolj prizadele podjetja te stroke. Zaradi tega plana niso dosegla podjetja: »SKIP«, Vižmarje, »INDOS«, Ljubljana, »ZIC-NICA«, Ljubljana, »AGROINDUS« in Kovinska industrija Ig. Spremembe v investicijski politiki so prizadele tudi podjetje »Litostroj«, ki pa je kljub temu doseglo planirano proizvodnjo.

Plana v tej stroki niso izpolnila še naslednja podjetja: Tovarna kovanega orodja, Kamnik, ker ni dokončala rekonstrukcije obrata, to je premestitev brusilnice v nove prostore in rekonstrukcije kovačnice, »TITAN«, Kamnik, zaradi zakasnele dobave strojev za obdelavo fittingov in zakasnele montaže nove peči za temper liv, »UNITAS« delno zaradi pomanjkanja dekapirane pločevine in jeklenih cevi za pohištvo, delno pa zaradi tega, ker podjetje ne izkorišča v dovoljni meri razpoložljivih kapacitet. V tovarni pisalnih strojev so se investicijska dela zakasnila, zaradi česar podjetje ni moglo pričeti s serijsko proizvodnjo, kar je brez dvoma vplivalo na izvršitev plana. Podjetje »ROG« ni izpolnilo plana zaradi pomanjkanja določenih vrst materiala in zaradi prilaganja organizacije proizvodnje trenutnim potrebam tržišča, kar je imelo za posledico zmanjševanje večjih serij.

Tudi v elektroindustriji nekatera podjetja niso izpolnila plana zaradi sprememb v investicijski politiki. To sta bili predvsem podjetji »JAMBOR« in »TIKI«. Inštitut za elektrozeveze ni dosegel plana zaradi pomanjkanja nekaterih uvoznih materialov, tovarna »ZMAJ« ni dosegla planirane proizvodnje zaradi prenehanja proizvodnje alkaličnih akumulatorjev in manjše prodaje na domačem trgu in tujem tržišču. Med letom je podjetje osvojilo proizvodnjo elektrod.

V kemični industriji, kjer je bil plan celotne stroke sicer presežen, ni izpolnilo plana podjetje »LEK« predvsem zaradi pomanjkanja ne-

katerih surovin, dalje »Izolirka« zaradi zmanjšanja investicij v gradbeni dejavnosti, Tovarna kemičnih izdelkov »ARBO« zaradi spremembe sortimenta, to je prilaganja proizvodnje zahtevam tržišča.

Lesna industrija ni izpolnila plana predvsem zaradi pomanjkanja električne energije, pomanjkanja nekaterih vrst kvalitetne hlodovine in premajhnih zalog suhega rezanega lesa. Na proizvodnjo v lesni industriji je v veliki meri vplivala obširna rekonstrukcija obratov in prilaganje kapacitet proizvodnji za izvoz.

Tekstilna industrija je dosegla najnižjo realizacijo. Na to je vplivalo predvsem pomanjkanje električne energije in nekaterih surovin, prav tako pa tudi sprememba asortimana. Plana niso izpolnile: Predilnica Litija, »INDUPLAT«, Jarše, in »SVILANIT«, Kamnik.

Medtem ko je celotna industrijska proizvodnja dosegla 98% planirane količinske proizvodnje, je proizvodnja predmetov za široko potrošnjo dosegla nekoliko boljši uspeh. Plan je bil izpolnjen z 99%, pri čemer je proizvodnja in predelava nekovin dosegla 100%, kovinska industrija celo 105% (t. j. 4% več kot skupna proizvodnja v tej stroki), elektroindustrija 100% in lesna industrija 103%. V ostalih strokah je bil tudi v proizvodnji za široko potrošnjo dosežen isti odstotek kot za skupno proizvodnjo. Tudi na izpolnitev proizvodnje predmetov za široko potrošnjo je odločilno vplivala nizka izpolnitev plana tekstilne industrije (88%), katere proizvodnja je predvsem namenjena za široko potrošnjo in ki predstavlja preko 25% vrednosti celotne industrijske proizvodnje.

Na povečano proizvodnjo, ki je, kot že omenjeno, porasla v primerjavi z letom 1955 za 7%, je vplivalo tudi povečanje kapacitet, doseženih z novimi investicijami oziroma rekonstrukcijami. Pomembnejše med njimi so bile: dograditev obrata Tovarne pisalnih strojev, nadaljevanje rekonstrukcije in postavitve nove peči za temper liv v tovarni »Titan«, Kamnik, nov obrat Inštituta za elektrozeveze v Horjulu, postavitve IV. kuhalnika v Tovarni celuloze v Goričanah, dograditev nove kotlarne v tovarni tesnil in plastičnih mas »Tesnilka«, Medvode, rekonstrukcija obratov podjetja »Brest«, Cerknica, in novogradnja sušilnice lesa v obratu Martinjak, rekonstrukcija proizvodne hale v podjetju »KLI«, Logatec, nabava strojne opreme v podjetju »TELA«, dograditev obrata podjetja »Plutale« za proizvodnjo ekspanziranih plošč, dograditev ščetinarne v Tovarni usnja, Vrhnika, delna rekonstrukcija obrata za proizvodnjo krzna v Tovarni usnja Smartno pri Litiji in rekonstrukcija obratov v Tovarni usnja, Kamnik.

Delovna sila: Povprečno število zaposlenih se je v primerjavi z letom 1955 povečalo na 31.499, t. j. za 1366 ali za 5%. V primerjavi s planirano delovno silo za leto 1956 znaša porast zaposlenih 537 oseb ali 2%. Po posameznih strokah je to povečanje naslednje:

Indeks

Realiz. 1956	Realiz. 1956
Realiz. 1955	Plan 1956

Stroka	Realiz. 1956	Realiz. 1956
	Realiz. 1955	Plan 1956
111 proizvodnja električne energije	96	96
115 barvasta metalurgija	104	104
106 proizvodnja in predelava nekovin	109	103
117 kovinska industrija	107	102
119 elektroindustrija	109	100
120 kemična industrija	105	103
121 industrija gradbenega materiala	99	98

Stroka

122 lesna industrija	103
123 papirna industrija	100
124 tekstilna industrija	107
125 usnjarska in obutvena industrija	100
127 živilska industrija	103
128 grafična industrija	102
129 tobačna industrija	105
130 filmska industrija	99

Industrija skupaj

Indeks

Realiz. 1956	Realiz. 1956
Realiz. 1955	Plan 1956

105	102
-----	-----

iz primerjave indeksov delovne sile in izpolnitve plana količinske proizvodnje je razvidno, da produktivnost dela ni porasla, kakor je bilo pričakovati. Kolektivi namreč niso izkoristili vseh možnosti, ki jih je predvideval plan, poleg tega pa je na produktivnost dela in izrabo kapacitet vplivalo tudi pomanjkanje električne energije in, kot že rečeno, sistem nagrajevanja.

V letu 1956 je delalo po normah 49,8% zaposlenih delavcev, ki so povprečno presegali norme za 10,3%. Od vseh industrijskih podjetij je do konca leta 1956 sprejelo pravilnike o premijah 76,6% podjetij.

Ce primerjamo te podatke iz leta 1955, ko je delalo po normah

48,8% zaposlenih delavcev, ki so povprečno presegali norme za 11,2%, vidimo, da se je v letu 1956 odstotek zaposlenih, ki delajo po normah, dvignil za 1%, preseganje norm pa se je znižalo za 0,9%. Iz tega je razvidno, da uvajanje norm v industriji še vedno, čeprav malenkostno, napreduje. Zmanjšanje preseganja norm pa gre verjetno na račun revidiranja norm.

Kakor je razvidno iz podatkov, doslej uvedba premiranja še ni bistveno vplivala na izboljšanje produktivnosti dela. Seveda pa moramo upoštevati, da so se premijski pravilniki začeli uvajati šele v II. polletju 1956.

Celotni dohodek in njegova razdelitev po najvažnejših dementih:

Realizacija	Plan	Realizacija
1955	1956	1956
celotni dohodek	68.887.740	73.493.027
materialni stroški	38.996.846	41.643.872
družbeni proizvod	29.891.894	31.849.155
amortizacija	2.456.830	2.802.403
narodni dohodek	27.434.064	29.046.752
plače	3.352.989	3.888.626
presežek dela	24.081.075	25.158.126

Indeks

Realiz. 1956	Realiz. 1956
Realiz. 1955	Plan 1956

104	97
102	95
107	101
114	100
107	101
113	97
106	101

V letu 1956 se je celotni dohodek v primerjavi z letom 1955 povečal za 4%, družbeni proizvod za 7%, medtem ko je dobiček znašal 97% ostvarjenega dobička v letu 1955.

V odnosu nasproti planu za leto 1956 je celotni dohodek realiziran v višini 97%, družbeni proizvod, narodni dohodek in presežek dela pa preseženi za 1%.

Izvoz:

Vrednost izvoza industrijskih proizvodov se je v primerjavi z letom 1955 povečala za 44%. V primerjavi s planom za leto 1956 pa je bila presežena za 19%.

Po posameznih strokah industrijske proizvodnje se je vrednost izvoza v primerjavi z letom 1955 in planiranim izvozom za leto 1956 povečala takole:

Stroka	Realizacija	Plan	Realizacija
	1955	1956	1956
115 — barvasta metalurgija	116.219	63.750	112.206
116 — proizvodnja in predel. nekovin	19.308	39.823	18.623
117 — kovinska industrija	54.437	246.308	235.758
119 — elektroindustrija	82.319	91.797	51.279
120 — kemična industrija	115.246	125.420	139.855
121 — industrija gradb. materiala	—	1.800	2.955
122 — lesna industrija	766.007	844.390	959.614
123 — papirna industrija	52.152	84.301	97.177
124 — tekstilna industrija	27.960	96.546	120.137
125 — industrija usnja in obutve	404.021	381.408	587.808
127 — živilska industrija	2.650	3.050	16.000
130 — filmska industrija	14.427	17.286	42.990
Industrija skupaj	1.654.746	1.995.881	2.384.404

Stroka

Indeks

Realiz. 1956	Realiz. 1956
Realiz. 1955	Plan 1956

97	176
96	47
435	96
62	56
121	112
—	164
125	114
186	115
430	124
145	154
605	525
298	249

Industrija skupaj

144	119
-----	-----

Vodeče mesto v izvozu zavzema še vedno lesna industrija, saj znaša vrednost njenega izvoza v letu 1956 ca. 40% celotnega izvoza industrije. Od celotne vrednosti njenega izvoza odpade na izvoz vseh vrst rezanega lesa 26% in 74% na finalne proizvode.

Močan porast izvoza je dosegla Industrija usnja in obutve z izvozom galanterijskega usnja, gornjega svinjskega usnja in usnjene galanterije.

Barvasta metalurgija (Kemična tovarna, Moste) je presešla planirani izvoz glinice za 16%, aluminijevega sulfata za ca. 400 ton ali 304%, zmanjšala pa je izvoz kalijevega galuna.

Manjši izvoz, kot je bilo pričakovati, je bil dosežen v kovinski industriji. Največji izvoz je doseglo podjetje »Litostroj« z izvozom turbin, medtem ko ostala dva večja izvoznika v kovinski industriji, t. j. »Titan«, Kamnik, in »Saturnus«, Ljubljana, nista dosegla predvidenega izvoza, zaradi splošnih težav v zvezi s sueško krizo in zaradi izpada izvoza v Turčijo.

V elektroindustriji so bila izvozna podjetja prizadeta z ukinitvijo izvoza v Turčijo in s preorientacijo izvoza v ostale države.

V kemični industriji je bil dose-

žen večji izvoz raznih oksidov in litozona, kar je izvažala Kemična tovarna, Domžale, medtem ko podjetje LEK ni doseglo planiranega izvoza zaradi močne konkurence vzhodnoevropskih držav, kar je povzročilo izgubo brazilskega tržišča. Pomembnejši izvoz te industrije je bil tudi izvoz kožnega kleja.

V industriji gradbenega materiala je izvažalo podjetje »Mineral« marmorne plošče v Indijo, Kresniška industrija apna pa je izvozila večje količine apna v Italijo.

Papirna industrija je izvozila večje količine pisalnega in tiskovnega papirja ter manjše količine lepenke in pinotana.

Povečan izvoz v tekstilni industriji je bil dosežen predvsem z izvozom volnenih tkanin v Sovjetsko zvezo in Anglijo. Izvažali sta podjetji »Rašica« in »Angora«, medtem ko se je pri ostalih izvoznikih te stroke izvoz nekoliko zmanjšal.

Visok porast v živilski industriji je bil dosežen z izvozom brezalkoholnih pijač in eteričnega olja ter soljenih črev; izvažali sta podjetji »Alko« in »Crevarna«, Ljubljana.

Filmska industrija je izvozila štiri umetniške filme v 9 držav in 4 dokumentarne v 7 držav.

Struktura izvoza po posameznih strokah je bila v letu 1956 naslednja:

	Realizacija 1955	Plan 1956	Realizacija 1956
celoten izvoz	100	100	100
barvasta metalurgija	6,8	3,1	4,7
proizvodnja in predelava nekovin	1,2	1,9	0,8
kovinska industrija	3,2	12,0	9,8
elektroindustrija	4,8	4,5	2,2
kemična industrija	6,7	6,1	5,9
industrija gradbenega materiala	—	0,1	0,1
lesna industrija	47,8	43,9	40,3
papirna industrija	3,2	4,2	4,1
tekstilna industrija	1,6	4,7	5,0
industrija usnja in obutve	23,8	18,6	24,6
živilska industrija	0,1	0,1	0,7
filmska industrija	0,8	0,8	1,8

2. Gradbeništvo

Gradbeništvo obsega stroke: gradnje, projektiranje in montažo.

	Realiz. 1955 v 000	Plan 1956 v 000	Realiz. 1956 v 000	R 1956 R 1955	P 1956 P 1955
celotni dohodek	10.931.008	9.276.330	7.834.249	72	84
material in režijski stroški	7.341.518	5.922.518	5.399.906	74	90
družbeni proizvod	3.589.490	3.303.812	2.434.343	68	74
amortizacija	2.288.586	333.068	327.078	117	98
narodni dohodek	3.310.904	2.970.744	2.107.305	64	71
plače	1.123.811	1.093.069	907.376	81	83
presežek dela	2.187.093	1.877.675	1.199.969	55	64
dobiček	1.444.318	879.937	292.908	20	33

Povprečno je bilo v letu 1956 v gradbeništvu zaposlenih 6508 delavcev in uslužbencev, kar znaša na prav planu za leto 1956 (7307) le 89%, napram realizaciji v letu 1955 (8164) pa celo le 80%.

Navedeni podatki potrjujejo nekatera znana dejstva, ki so negativno vplivala na boljši uspeh v pretekli gradbeni sezoni.

Gradbena sezona se je pričela zelo pozno. Struktura gradenj se je spremenila, obstoječa mehanizacija je bila slabo izkoriščena, zato pa so se režijski stroški dvigali, amortizacija pa je zaradi slabega izkoriščanja kapacitet prekomerno obremenjevala podjetja.

Na dobiček je močno vplivala ostra konkurenca na licitacijah; do-

Od tega zavzemajo samo gradnje 70% celotnega gradbeništva.

Celotno gradbeništvo je doseglo v letu 1956 naslednje rezultate:

	Realiz. 1955 v 000	Plan 1956 v 000	Realiz. 1956 v 000	R 1956 R 1955	P 1956 P 1955
celotni dohodek	10.931.008	9.276.330	7.834.249	72	84
material in režijski stroški	7.341.518	5.922.518	5.399.906	74	90
družbeni proizvod	3.589.490	3.303.812	2.434.343	68	74
amortizacija	2.288.586	333.068	327.078	117	98
narodni dohodek	3.310.904	2.970.744	2.107.305	64	71
plače	1.123.811	1.093.069	907.376	81	83
presežek dela	2.187.093	1.877.675	1.199.969	55	64
dobiček	1.444.318	879.937	292.908	20	33

gajali so se celo primeri, da so nekatera podjetja šla v svojih ponudbah celo pod lastno ceno.

3. Promet

Promet zajema v okrajnem družbenem planu za leto 1956 naslednje stroke:

a) železniški promet s petimi namenskimi podjetji,

b) javni cestni promet s 7 transportnimi podjetji in 3 podjetji za obnovo, opremo in vzdrževanje vozil,

c) promet in zveze z enim podjetjem za postavljanje, rekonstrukcijo in vzdrževanje telefonskih kablov.

Realizacija celotnega dohodka v celotni panogi je bila naslednja:

	Realiz. 1955 v 000	Plan 1956 v 000	Realiz. 1956 v 000	R 1956 R 1955	P 1956 P 1955
celotni dohodek	3.395.682	3.538.239	3.897.063	115	110
material in režijski stroški	2.138.077	2.260.411	2.621.498	123	116
družbeni proizvod	1.257.605	1.277.828	1.275.565	102	100
amortizacija	169.339	202.122	204.607	121	101
narodni dohodek	1.088.266	1.075.706	1.070.958	98	100
plače	367.529	380.135	377.100	103	99
presežek dela	720.737	693.571	693.858	96	100
dobiček	462.096	405.076	405.978	88	101

Od celotnega dohodka odpade na železniški promet 53,8%, na cestni promet 41%, na promet in zveze pa 5,2%.

Pri železniških namenskih podjetjih je bil celotni dohodek v primerjavi s planom presežen za 6%, predvsem zaradi povišanja materialnih stroškov. Količinski plan proizvodnje pa je bil realiziran samo s 97%, na kar so vplivale spremembe v investicijski politiki in s tem zakasnitev pri izvajanju investicijskih del v začetju leta.

Iz istih vzrokov je podjetje »Teograd« doseglo količinski plan samo z 92%, plan celotnega dohodka pa 100%.

Javni cestni promet je presegel količinski plan za 3%, celotni dohodek pa za 21%. Na povišanje dohodka je v znatni meri vplivalo zvišanje oziroma izenačenje tarif z železniško tarifo.

Kapacitete voznega parka so se v javnem osebnem prometu povečale za 15%, to je za 259 mest, dočim je bilo s planom predvideno povečanje za 28%.

V tovornem prometu pa so se kapacitete povečale napram letu 1955 za 37%, kar je za 31% več, kot je bilo predvideno po planu.

Podjetje »Globus-špedicija« je v letu 1956 nabavilo 3 avtomobile hladilnike, s tonažo 23 ton za prevoz hitro pokvarljivega blaga.

4. Komunalna podjetja

Komunalna podjetja so v letu 1956 dosegla 1.645.247.000 din celotnega dohodka, to je 2% več, kot je bilo predvideno po planu za leto 1956 in 9% več, kot je bila realizacija v letu 1955. Od doseženega dohodka so ustvarile pekarne 61,2%, ECZ 18,8%, kinematografi 10,7% in ostala pomunalna podjetja 9,3%. Medtem, ko je bil celotni dohodek v primerjavi s planom za leto 1956 presežen in prav tako tudi dobiček, pa znaša amortizacija le 85%, realizacija plač pa le 98%. Razlogi za to so pri ECZ, ki ni mogla izvršiti v celoti predvidene rekonstrukcije cestnega prometa.

II. Investicijska politika in nadaljnji razvoj industrije, gradbeništva, prometa ter komunalnih podjetij

Svet je smatral za eno svojih osnovnih nalog, skrbeti za perspektivni razvoj industrije in ostalih dejavnosti ki spadajo v področje Sveta. Ravno tako pa se je Svet zavedel, da mora s investicijsko politiko podpreti in se držati smernic naše nove ekonomske politike.

Na pobudo in opozorila Sveta so podjetja intenzivneje začela z izdelavo svojih investicijskih programov za rekonstrukcijo in perspektivni razvoj. Ker je za potrjevanje investicijskih programov v večini primerov pristojen Izvršni svet LRS, naš svet ni mogel dobiti popolnejšega vpogleda v vsebino investicijskih programov. Nekaj podjetij bo v kratkem predložilo svoj elaborat v revizijo, številna podjetja pa še kljub opozorilu niso začela s pripravljanjem svoje ekonomske in tehnične dokumentacije.

Stanje in razvoj investicijske izgradnje v letu 1956 oziroma problematike je naslednje:

Industrija

Stroka 111 — proizvodnja elektračne energije:

Elektro Ljubljana-mesto ima sicer pripravljen idejni program za izgradnjo transformatorskih in razdelilnih postaj ter za rekonstrukcijo električnega omrežja v Ljubljani, vendar je do letošnjega leta bilo v

stalnem zaostanku s tekočimi programi in načrti. V letu 1956 je Svet potrdil podjetju investicijske programe za 10 transformatorskih postaj na območju mesta in za nekaj manjših rekonstrukcij omrežja. Nekaj investicijskih programov za gradnjo transformatorskih postaj je bilo potrjenih v okviru gradenj stanovanjskih hiš. Na teritoriju mesta je podjetje v letu 1956 investiralo okoli 140 milijonov dinarjev.

Elektro Ljubljana-okolica ima potrjen investicijski program za transformatorsko postajo Litija, transformatorsko postajo Polje in za rekonstrukcijo električnega omrežja na Vrhniki in v Mengšu. V preteklem letu je podjetje elektrificiralo nekaj oddaljenejših naselij v okraju. Pri podjetjih, ki razpolagajo z lastno in ceneno pogonsko energijo, kot so na primer nekatera podjetja lesne industrije, je Svet priporočal nabavo lastnega generatorja.

Stroka 115 — barvasta metalurgija:

Strojna oprema Kemične tovarne, Moste, je iztrošena in bi bilo treba obrate rekonstruirati. Podjetje namerava izvršiti rekonstrukcijo delno s sredstvi amortizacijskega sklada in je predložilo tozadevni program v potrditev Izvršnemu svetu LRS. Doselej še ni bil potrjen. Svet je mnenja, da obravnavanje problemov tega podjetja presega kompetenco okraja. Zato je predlagal Zavodu za planiranje LRS, da izdela predlog glede proizvodnje glinice in aluminija. Pred razčiščenjem tega problema pa je vsako investiranje ekonomsko neutemeljeno in tvegano. Potrjen ima nov program za priključek na javno električno omrežje.

Stroka 116 — proizvodnja in predelava nekovin:

Podjetje »Tessnilka«, Medvode, ima odobren elaborat za svoj perspektivni razvoj. Z odpravo grl v proizvodnji bo možno za 50% dvigniti proizvodnjo. Glavni problem so kotlovnica in mehanične delavnice. V lanskem letu je podjetje dobilo kredit iz okrajnega investicijskega sklada. S proizvodnjo klingerita po licenci bo podjetje izboljšalo kvaliteto tesnil.

V Keramično-kemični industriji, Kamnik, je potrebna preusmeritev proizvodnje od gospodinjske keramike na tehnično in dekorativno keramiko. Dvigniti in izboljšati je treba proizvodnjo metalurškega peska, za kar je treba najprej izdelati investicijski program.

V Posavskih rudnikih barita, Skofljica, je prioritetna dograditev separacije. Potrebno je izdelati investicijski program in v njem proučiti možnost večjih investicij. Geološka in rudarska raziskovanja bodo dokazala upravičenost večjih investicij.

Tovarna optičnih in steklopihaških izdelkov ima izdelan investicijski program za generalno rekonstrukcijo tovarne, ki je že predložena v revizijo.

V naši industriji (zlasti elektroindustriji), kakor tudi na tržišču za široko potrošnjo se opaža pomanjkanje raznih izdelkov iz plastičnih mas, ki so se v inozemstvu že močno uveljavili. Zato bi bilo potrebno organizirati nov obrat za predelavo teh mas, oziroma razširiti in razviti že obstoječe obrate te vrste. Doselej je uvedlo proizvodnjo te vrste že podjetje »Tuba« in Tovarna gumbov v Kamniku. Za svoje potrebe proizvaja že tudi »Elmac«. Obstoječe kapacitete pa ne morejo pokriti vseh potreb.

(Nadaljevanje prihodnjic)